

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

שם השיעור: סדר עבודת כהן גדול – מהפכה במושגי ספר ויקרא (שיעור מס' 100)
שם המרצה: הרב אוריאל עיטם (eytam.us@gmail.com)

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו"

חלק א: האם הטומאות בחטא יסודן?

1. ילקוט שמעוני נשא תש"א: "בוא וראה כמה כח עבירה קשה, שעד שלא פשטו ידיהם בעבירה, לא היו בהן זבין ומצורעין, משפשטו ידיהם בעבירה היו בהם זבים ומצורעים".
2. רמב"ן ויקרא ט"ו, יא: "וצריך חטאת לכפר על חטאו שלא יגרום לו עוד חולי".
3. נדה לא ע"ב: "שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן? אמר להן: בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תיזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן".
4. תורת כהנים תזריע פרשה א פרק ד: "כל שהיא באה על חטא הקדמים חטאת לעולה, כאן שאינה באה על חטא הקדמים עולה לחטאת".

חלק ב: הטומאות וחטא אדם הראשון:

1. מדרש תדשא פרק טו: "מכל טומאה שבעולם החמיר טומאת אדם במיתתו, אלא בשביל עבירה נגזרה מיתה עליו שנאמר: "ואל האדם אמר כי שמעת לקול אשתך".
2. לפי פרקי דרבי אליעזר, יד: הזיבה היא אחת מעשר הקללות שבאו על אדם הראשון בחטאו.
3. מדרש תנחומא מצורע, ב: "זאת תהיה תורת המצורע - המוציא שם רע, שמצא רע. וכן אתה מוצא בנחש הקדמוני על שאמר לשון הרע על בוראו לפיכך נצטרע... במה אררו, בצרעת, שנאמר (ויקרא יג): "כי צרעת ממארת היא". אמר רב הונא בשם ריב"ל: הסלעים שהן על הנחש היא צרעתו".
4. שמות רבה ג, יג: "ויאמר ה' [לו] עוד הבא [נא] ידך בחיקך, אמר לו מה הנחש כשהלשין הכיתי אותו בצרעת, שנאמר (בראשית ג') ארור אתה מכל הבהמה, כמו דאת אמרת (ויקרא י"ג) "צרעת ממארת", א"ר אלעזר הלין סלעין דביה צרעין אינון אף אתה ראוי ללקות בצרעת".
5. השל"ה ויקרא ז: "גם נמשך מחטא אדם שנלקח ממנו כתנות אור ונתלבש בכתנות עור ובשר, ושולט בו נגע צרעת, כמו שאמר נגע צרעת כי תהיה באדם, וכתוב אדם כי יהיה בעור בשרו כו', כלומר אדם הראשון שגרם לבוש עור ובשר, גרם לצרעת הבא על המוציא דיבה. ונחש היה מוציא דיבה על השם יתברך, לאמור מעץ הדעת אכל כו' ופיתה את חוה ואדם... וכן ענין זב וזבה הכל נמשך מזוהמת הנחש".
6. בראשית רבה כז, ז: "[בעצב תלדי בנים] ואל אישך תשוקתך' - בשעה שהאשה יושבת על המשבר היא אומרת איני נזקקת לבעלי מעתה".
7. רבנו בחיי ויקרא י"ב, ז: "וכפר עליה. אין לשון כפרה נופל כי אם על החטא, ולפיכך קרבן זה של יולדת מחודש כקרבן הנזיר, כי מה חטאה בזמן הלידה שתצריכנה התורה קרבן... ויתכן לפרש שאין הקרבן הזה מצד חטא של עצמה רק מצד אמה שהיא היתה אם כל חי".
9. ספורנו בראשית ג', טז: "והרונוך. הפך מה שהיה קודם החטא, כאמרם בו ביום נבראו, בו ביום שמשו, בו ביום הוציאו תולדות. וכזאת אמרו שתהיה לעתיד, כאמרם עתידה אשה שתלד בכל יום (שבת ל ע"ב), וזה כי אמנם ישראל יהיו לרצון לפני האל יתברך כמו שהיה אדם הראשון קודם חטאו".

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

חלק ג: יום כפור יום של כפרה או יום של טהרה?

1. רמב"ם הלכות תשובה א,ב: "שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון, בין שעבר בשגגה, בין שהודע לו, בין שלא הודע לו, הכל מתכפר בשעיר המשתלח. והוא שעשה תשובה. אבל אם לא עשה תשובה, אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות. ומה הן הקלות ומה הן החמורות? החמורות הן שחייבין עליהם מיתת בית דין או כרת, ושבעת שוא ושקר, אף על פי שאין בהן כרת, הרי הן מן החמורות. ושאר מצות לא תעשה ומצות עשה שאין בהן כרת הם הקלות".

2. סדר וידוי יום הכפורים: "יהי רצון מלפניך שלא אחטא עוד".

3. יומא (ח, ט): "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר, (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר, (ירמיה יז) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל".

חלק ד: יום של אהבה:

1. תנא דבי אליהו רבה פרק א: "ימים יוצרו ולו אחד, זה יום הכפורים לישראל, שהוא שמחה גדולה לפני מי שאמר והיה העולם, שנתנו באהבה רבה לישראל, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאין את הזבלים ומשליכים אותם כנגד פתח של מלך, וכשהמלך יוצא ורואה הזבלים (היה) [הוא] שמח שמחה גדולה, לכך (נאמר) [נדמה] יום הכיפורים, שנתנו הקדוש ברוך הוא באהבה רבה [ונשמחה]".

2. מהר"ל דרוש לשבת תשובה עמ' פג: "כי השעיר הזה אשר הובא דמו לפני ולפנים מורה על מעלת נפש ישראל אשר יש לנפש שלהם הסרה מן הגופניות, ולכך הובא הדם לכפר לפני ולפנים אשר הוא קדוש ומקודש מכל גוף, ואם כן החטא בישראל אחר שנפשו קדושה וטהורה מצד עצמם אינו מצד עצם הנפש, שהרי נפשם מצד עצמם קדושה וטהורה, שאם לא כן לא יהיה ראוי להביא הדם במקום קודש הקדשים. אבל החטא הזה אינו מצד נפש ישראל רק הוא בשביל גרוי השטן אשר הוא מתגרה בישראל ומצד הזה בא החטא. ולכך אמרה תורה כי מצד שישראל יש להם נפש טהורה ויש להם קרבן להקריב לפני ולפנים, אם כן החטאים שישראל עושים הוא מיצר הרע שהוא השטן לא מצד עצמם, עד שיש לשטן הוא היצר הרע חלק בישראל הם החטאים שהם מצד היצר הרע, ולכך אמרה תורה שיתן עונות ישראל על השעיר השני וישלח השעיר במדבר עד שיקח חלקו מן ישראל אשר יש לו אצלם".

3. ילקוט שמעוני נשא תש"א: "חביבין הן ישראל שאע"פ שהן טמאין שכינה שרויה ביניהן וכן הוא אומר השוכן אתם בתוך טומאותם"

4. זהר חלק ג סב: "זכאה חולקיהון דישראל יתיר מכל עמין דקדשא בריך הוא בעי לדכאה להו ולחמא עלייהו דאינון חולקיה ועדביה הדא הוא דכיב כי חלק ה' עמו...ומגו רחילותא יתירא דרחים להו יתיר לון יומר חד בשתא לדכאה להו ולזכאה להו מכל חוביהון דכתיב 'כי ביום הזה' וכו' בגין דיהון זכאין בעלמא דין ובעלמא דאתי".

חלק ה: היפוך הסדר:

1. ר' בחיי וירא טז,יד: "על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים - היו ההזאות ביום הכפורים שמונה, אחת למעלה ושבע למטה. ובכאן ארמוז לך, אחת למעלה כנגד המעלה הראשונה העליונה הכוללת עמה החכמה והבינה, ושבע למטה כנגד השבעה...".

2. זהר חלק ב קב: "...אחת רישא דכולא...ולאמשכא נהרין עמיקין מאתריהו לכנסת ישראל".

3. רמ"ק פרדס רמונים ח,ג: "יש פעם שיהיה צורך הזמן אל המחילה וסליחה וכפרה ואז נמשיך השפע מהלובן העליון הכתר המלבן עוונותיהם של ישראל ע"י הבינה. כי היא עיקר התשובה על הסליחה... ועל ידי ששה אמצעים דהיינו אחת אחת ואחת כו' ואז הוא יום כיפורים ונסלח לכל עדת בני ישראל וזו עיקר עבודת יום הכפורים כדמוכח דברי הרשב"י בזוהר".